

חיי אדם חלק ב-ג (הלכות שבת ומועדים) כלל קט

4

סעיף א

אסור לגזוז צאנו בחול המועד:

סעיף ב

אסור לגלח במועד. אף על גב דהוא צורך יום טוב, מכל מקום אסרו חכמים כדי שיגלח מערב יום טוב ולא יכנס למועד כשהוא מנוול. ולכן אפילו אם גילח מערב יום טוב, אסור לגלח, דמי יודע אם גילח. ומזה הטעם, אפילו היה אנוס או שהיה חולה ונתרפא, ואפילו לא היה לו אומן מערב יום טוב, מכל מקום אסור לגלח, משום דלא מוכחא מילתא:

סעיף ג

וכן אסור ליטול הצפרנים. ואם נוטלן מערב יום טוב, מותר ליטלן בחול המועד, דהא יש מתירין לעולם. וכן לצורך טבילה, נוטלן כדרכו בחול [תקל"ב]:

סעיף ד

מי שיש לו שחין בראשו, מותר לגלח השער אפילו בתער (א"ר) (א):

סעיף ה

היוצא מבית האסורים, בין שהיה חבוש אצל נכרים או ישראל, מותר לגלח, דכיון שהיה בצער, לא גילח. וכן הבא מעבר לים, דמפורסם הדבר. ודוקא כשלא היה בישוב בערב יום טוב, דאם לא כן, היה לו לגלח ערב יום טוב. כל אלו, אפילו היה שהות בערב יום טוב לגלח, רק שלא היה לו פנאי ביום לגלח, מותרין. ומכל מקום לא יגלחו אלא בצנעה (צריך עיון, דבכולם כתבו הטור והש"ע ולא היה לו פנאי, משמע, אף שהיה עדיין יום גדול ובבא ממדינת הים כתבו ולא היה שהות ביום. וכן כתב הב"י בשם ר"י. והלבוש העתיק ולא היה לו שהות, וצריך עיון):

סעיף ו

מותר לגלח לקטן במועד, דכיון דאין עליו מצוה לגלח מערב יום טוב, לא גזרינן עליו. ומכל מקום, אם נראה כגדול, לא יגלח בפרהסיא:

סעיף ז

אבל שחל שביעי שלו בשבת ערב הרגל, מותר לגלח במועד, שהרי לא היה יכול לגלח בערב שבת, שעדיין היה תוך שבעה:

סעיף ח

מי שהמיר ושב, והמנהג שאין מצרפין אותו לכל דבר שבקדושה עד שיגלח, מותר לגלח במועד:

סעיף ט

כל אדם, מותר ליטול שפה אפילו בפרהסיא. וכן מותר לחוף ולסרוק הראש במועד אף על פי שמשיר השער, ואין בזה משום גילות:

משנה ברורה סימן תקלא

18

(א) מצוה לגלח וכו' - כדי [א] שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול:

(ב) בעי"ט - בין קודם חצות [ב] ובין לאחר חצות לבד מע"פ דאסור להסתפר לאחר חצות כמבואר לעיל בסימן תס"ח:

(ג) אין מגלחין במועד - וה"ה [ג] סיפור הראש אלא שדרבנן היה לגלח [ג] ואף דסיפור וגילוח הוא דבר של יפוי ותיקון הגוף שהוא צורך המועד אפ"ה אסרו בתוך המועד כדי שיזדרזו לגלח קודם המועד [ה] דאם היו מותרין לגלח בתוך המועד היו סומכין עצמן לכתחילה ע"ז ויכנסו לרגל כשהן מנוולין:

(ד) אפילו אם גילח - דתו אין בו חשש זה שיכנס לרגל כשהוא מנוול דהא גילח עצמו גם קודם הרגל אפ"ה אסור [ג] משום הרואין דהרואה לא ידע שגילח עצמו ויאמר שמותר לגלח בכל גונו:

(ה) אפילו אם היה אנוס - כגון שנאבד לו אבידה בערב הרגל או להאומן ולא היה יכול לגלח וכו"ג שארי אונסין לבד המבוארים להיתר בסעיפים שאח"ז דהני אונסין [ז] מפורסמין וגלויין לכל הוא שא"א להם לגלח מקודם אבל שארי אונסין אינם מפורסמין וידועים ואם נתיר להם יבואו להתיר אף שלא מתוך אונס:

(ו) וה"ה למי שהיה חולה - שאמר שהחולה כשהוא מספר מכביד עליו חליו אפ"ה אין זה אונס גלוי כ"כ ויבואו להתיר [ח] אף שלא מתוך אונס וכו"ל:

(ז) ולא היה לו פנאי - כגון שיצא בתוך המועד או אפילו בעי"ט [ט] סמוך לחשיכה שלא היה לו שהות לגלח מבעוד יום:

(ח) ומי שיצא מבית האסורים - ה"נ כשלא היה שהות לגלח בעי"ט מבעוד יום כנ"ל:

(ט) ביד ישראל - דכיון שהיה בצער לא גילח:

(י) שהתירו לו ברגל - דמקודם היה אסור בתגלחת ולכן הוי אנוס במה שלא גילח מקודם ויש חולקין בזה [י] וס"ל דהיכי שהיה יכול לבקש ולפייס שיתירו לו קודם הרגל ולא פייס הוי פושע ואסור לגלח ברגל. ומ"מ המיקל יש לו על מי לסמוך כיון שהוא מילתא דרבנן:

(יא) ונשאל על נדרו ברגל - ויש חולקין גם [יא] בזה דהוא דוקא אם לא מצא חכם להתיר נדרו עד תוך הרגל משא"כ אם לא רצה להתיר מקודם ואח"כ נמלך לא חשיב אונס. ודעת המ"א להקל בזה כדעת המחבר דלא חשבינן לפושע שהיה לו להתיר מקודם כיון שקודם הרגל לא היה כלל בדעתו להתיר נדרו ואח"כ נמלך:

(יב) הבא ממדינת הים - דוקא ממדינת הים דמפרסמא מלתא אבל בדרך אחר לא [מ"א] ועיין במחצית השקל דה"ה משאר מקום רחוק מאד דמפרסמא מילתא (ובחידושי ריטב"א כתב כל שבא חוץ לעיר מקרי ממדינת הים ואע"פ שאינו מקום רחוק וצ"ע):

(יג) בחול המועד - ודוקא שלא בא בישוב עד חוה"מ דאם בא בעי"ט במקום ישוב ובא בזמן שיש עוד שהות מבעוד יום לגלח אף שלא בא לביתו עד חוה"מ אין זה אונס שהיה לו לגלח מעי"ט בעיר ההוא. ועיין במ"א שכתב דאף כשהיה במקום ישוב בשנים או ג' ימים קודם הרגל ואח"כ בעי"ט לא היה בישוב כגון שישב אז על הספינה ובא לביתו בחוה"מ או שבא לעיר סמוך לחשיכה ולא היה שהות ביום לגלח ל"כ מותר לגלח בחוה"מ כיון דבעי"ט גופא היה אנוס:

(יד) והוא שלא יצא וכו' - פי' [יב] דמארץ ישראל לארץ ישראל או מחו"ל לחו"ל אף ביצא לטייל שאינו דבר מצוה אפ"ה מותר לו לגלח כשלא היה פנאי לגלח מבעוד יום כיון שיציאתו ברשות היתה שלא עשה איסור בזה אבל מא"י לחו"ל אינו מותר אלא ביצא להרויח או לראות פני חבריו דהוא חשיב דבר מצוה שמותר לצאת מא"י בשביל זה משא"כ לטייל בעלמא דבכה"ג אסור לצאת מא"י לחו"ל לא התירו לו לגלח:

(טו) קטן וכו' - דלא שייך ביה טעמא שלא יכנס למועד כשהוא מנוול דלאו בר מצוה הוא ודוקא שיש לו שער רב דמצטער ע"ז. ודוקא לקטן מותר לגלח דצורך הרגל הוא בשביל הקטן אבל לעכ"מ אסור לגלח דלא עדיף משאר מלאכות דאסור לעשותן במועד אא"כ אין לו מה יאכל [אחרונים]:

(טז) אפילו נולד וכו' - ר"ל אף דהיה יכול לגלחו מקודם שרי [יג] ומטעם הנ"ל ועיין בפמ"ג שמצדד דאפילו הוא בן כמה שנים כל שלא הגיע ל"ג שנים מותר לגלחו במועד וכן מוכח במ"א אך המ"א מסתפק דהיכי דהקטן נראה כגדול אפשר דאין להקל בפרהסיא:

(יז) שרי - דהכל רואין שהוא קטן:

(יח) בשבת ערב הרגל - דהרי לא היה יכול לגלחו ביום זה:

(יט) ודרכו לגלח - פי' במקום שנוהגין שבעלי תשובה מגלחין דעבודת גילולים דמי למת ולמצורע שטעון גילות:

(כ) מותר לגלח במועד - אפילו [יד] חזר בתשובה קודם הרגל והיה יכול לגלח מקודם אפ"ה שרי בדיעבד שהרי אין מצרפין אותו לכל דבר שבקדושה עד שיגלח:

(כא) ליטול שפה - בין [טו] במספרים ובין בתער ואפילו איננה מעכבת האכילה [אחרונים] ומי שיש לו שחין בראשו מותר לגלח השער אפילו בתער [ח"א] ועיין בבה"ל. ומותר להקיז דם שקורין קע"פ וצצין [א"ח]:

חידושי הר"ן מסכת מועד קטן דף יז עמוד ב

(1)

מאי שיפורי פי' מ"ט משמתין בשופרות.

מאי תבריה פי' למה תוקעין ג' שברים כשמשתין אותו.

מתני'. והנזיר והמצורע וכו'. כשלא היה להם פנאי לגלח פי' שבאו סמוך לערב מותרין.

שלא ישהו קרבנותיהן כלומר לא קנסינן להו לומר אי שרית ליה לגלח במועד דילמא אתי לאשהויי קרבנותיו שיאמר למה אעלה לרגל ט"ו ימים לפני החג להקריב קרבנות צרעתי ונזירותי אמתין עד הרגל שאני מזומן לעלות שם ונמצא שאינו מקריבן בזמן קמ"ל דלא גזרינן ולא קנסינן להו אלא מותר לגלח כדי שלא ישהו קרבנותיהם. ומודים חכמים וכו' פי' אע"ג דלדידהו לא אמרינן מקצת היום ככלו כדלקמן ובעו יום שמיני שיבטל גזרת שלשים מ"מ היכא שיום שמיני בשבת מודו שיגלח יום שביעי ויעלה לכאן ולכאן.

לא צריכא כשחל שביעי וכו' פי' ואנוס הוא לפי שאינו יכול לגלח ערב שבת לפי שהוא יום ששי ולא בשבת ג"כ מפני שהוא שבת והילכך מותר לגלח ברגל.

כי תניא מותרין כשתכפוהו אבליו פי' כגון זה אחר זה תוך ל' יום.

אמר רב חסדא בתער ולא במספרים פי' חותך מקצתו בתער שהוא בסכין דרך שינוי ולא במספרים כדרך המתגלחין. וי"מ בתער הוא שיגלח מלמטה עיקרי השער כדי להקל עליו. אבל לא במספרים שיחתוך מזנבות השער מפני שזה נראה לעינים אבל תחת שערן אינו נראה.

במים אבל לא בנתר פי' אפילו במים חמין אבל לא בנתר שהוא גיהוץ.

אמר רב חסדא זאת אומרת אבל אסור בתכבוסת פי' תוך ז' אפילו במים צונן מדשרי' לתכפוהו אבליו דמשמע דוקא תכפוהו הא לאו הכי אסור.

ת"ר כשם שאמרו אסור לגלח במועד כך אסור ליטול צפרנים במועד. פי' כיון שהיה לו פנאי ליטלם ערב הרגל דברי ר' יהודה ור' יוסי מתיר. י"מ טעמא משום דצפרנים גדלין תדיר ואע"פ שנטלן קודם המועד מותר ליטלן במועד. ובהאי טעמא פליגי באל דר' יהודה סבר שכשם שאסרו לגלח בימי אבלו כך אסור ליטול צפרנים בימי אבלו ור' יוסי מתיר. ופי' הרא"ה ז"ל דאבלות דצפרנים נפקא ליה מדכתיב וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה ומתרגמינן ותרכי ית טופרנהא. וכתיב ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים. ור' יוסי ס"ל כר' אליעזר דאמר מגלחת את ראשה ומעכבת את צפרניה כדאיתא באל רבתי. א"נ ס"ל לר' יוסי דקרא דכתיב ועשתה את צפרניה לאו משום אבלות הוא אלא משום נוול כדי שתהא מנוולת לפניו.

חידושי הריטב"א מסכת מועד קטן דף יז עמוד ב

2

בעא מיניה ר' ירמיה מר' זירא עד כדי שלא ישהו קרבנותיהן. פי' ואע"ג דהשתא דשרינן להו איכא חששא שישהו גלוחן עד המועד וישהו קרבנותיהן, אפי' הכי ניחא לן דאינהו לישהו מנפשייהו ולא שנשהה אנו אותן בידיהם, והיינו מאי דהוה אמרינן לעיל (י"ד ב') אבל העולה מטומאתו לטהרתו ניחוש שמא ישהו קרבנותיהן קמ"ל, כלומר קמ"ל דמוטב שישהו הם ולא נשהם אנו.

ומודים חכמים לאבא שאול דכשחל שמיני שלו להיות בשבת והוא ערב הרגל שמותר לגלח בערב שבת. פי' אע"פ שהוא שביעי לאבלו, דאע"ג דלית להו לרבנן מקצת שביעי ככולו ובעלמא אם חל שביעי שלו ערב הרגל אסור לספר שאין הרגל מפסיק, הכא מודו דכיון דשמיני שלו בערב הרגל ואילו היה חול היה מגלח, עשו שביעי כשמיני משום דאנוס בשמיני ואומרים בשביעי מקצת היום ככולו.

וזה הכלל בידינו לעולם אין רגל מפסיק אלא אבלות שחל עליו קודם הרגל ולפיכך כשבא הרגל תוך שבעה מפסיק הרגל אבלותו, או בשלשה ימים לרבנן או בשעה אחת לאבא שאול דהלכתא כותיה אבל אבלות שלשים אינו מפסיק, וכשהיה שמיני שלו קודם הרגל מפסיק אפי' אבלות ל' שכבר נהגו בו יום שמיני, אבל כשהרגל בשמיני שלו וערב הרגל הוא שביעי בזה נחלקו דלרבנן כיון דלית להו מקצת היום ככולו הוה ליה שביעי כולו מגזירת שבעה, וכיון שלא נהגו כלל בגזירת ל' קודם הרגל אין הרגל מפסיק, אבל לאבא שאול מקצת שביעי ככולו ופסק אבלות שבעה במקצתו ומקצת האחר הוא מגזירת ל', ולפיכך הרגל מפסיק אף גזירת ל', והלכה כאבא שאול כדאיתא לקמן (י"ט ב'), ובזה יישוב שמועתינו.

והא דאמרינן דתנא דמתני' סבר לה כרבנן. פי' משום דלא קתני שהאבל הזה ג"כ מגלח במועד, דאילו סבירא ליה כאבא שאול למה לא יגלח במועד, אי מדין אבלות הרי רגל מפסיקו לאבא שאול, אי משום איסור מועד כיון דשביעי שלו שהוא ערב הרגל שבת היא הרי לא היה לו פנאי לגלח ואנוס הוא, וק"ל ודלמא כאבא שאול סבירא ליה ואבל זה מגלח במועד ואע"ג דלא קתני ל' לאו ראייה היא דהא [לא] קתני כל שמגלחין ונקט מקצתייהו דאי ס"ד דדוקא קתני ואלו מגלחין מאי האי דמיבעיא ליה לעיל בריש פירקין גבי אומן שאבד לו אבידה פשיטא דאינו מגלח מדלא קתני ליה, כך הקשו בתוספות, וקושיא גדולה היא, והנכון בעיני דלעולם מנינא דמתני' לאו דוקא ומיהו אילו סבירא ליה דאבל זה מגלח לא סגי דלא ליתנייה, דמידי דאבל מעיקר מכילתין היא וכדקתני ליה גבי מי שהפך את זיתו (י"א ב'), ולאשמועינן דס"ל כאבא שאול, וכיון דלא תני ליה ודאי לית ליה דאבא שאול.

האי כהן היכי דמי אילימא דשלים משמרתו ערב הרגל איבעי ליה לגלוחי ערב הרגל. פי' דשלים משמרתו בכניסת ערב הרגל כגון שהיה יום א' בשבת ערב הרגל, ושלמות המשמרת בשבת לפניו כי כל משמרות מתחדשות בשבת, וכיון דכן פושע הוא דאיבעי ליה לגלוחי יום א' שהוא ערב הרגל, ואלא דשלים משמרתו ברגל פי' בכניסת הרגל כי הרגל הוא יום א' בשבת, תנא דידן סבר דלא חשיב שלימות משמרתו ביום שבת כיון שכל המשמרות יש להן ברגלים חלקם בלחם הפנים ובאמורי הרגלים הוה ליה כאילו נמשכה משמרתו, ואע"ג דבחמישי מותר מפני כבוד השבת ואי מקלעי יום חמישי במועד יהא מותר לגלח מ"מ משום חד יומא לא מצי למיתני שיהא כהן מותר לגלח, וא"ת ואפי' תימא דלא שלימא משמרתו למה יהא אסור לגלח דהא טעמא דאנשי משמר אסורין לספר בימי משמרתן אינו אלא כדי שלא יפשעו ויכנסו למשמרתן כשהן מנוולין וכדאיתא בריש פירקין ובהאי ליכא לההוא טעמא, וי"ל דאפילו הכי לא פלוג רבנן, ותנא ברא סבר אע"ג דשייך בהנך משמרות דידיה שלימא ליה, וכיון דכן מותר הוא לגלח במועד כיון שאינה משמרת שלו.

והקשה רש"י ז"ל נהי דמדין משמרתו מותר לגלח כדאמרן משום דשלימא משמרתו מ"מ יהא אסור מדין מועד שהרי היה לו פנאי קודם המועד בשבוע שעברה דקיי"ל ובחמישי מותרים מפני כבוד השבת (תענית ט"ו ב'), ותירץ הוא ז"ל דהיה אכילוס קאי ולכבס להניח עד השבת אבל לגלח בחמישי אינו כבוד השבת וכההיא דאמרינן (תענית כ"ט ב') גבי תשעה באב ובחמישי מותרים מפני כבוד השבת ואמרינן עלה דהיינו לכבס ולהניח דאי לכבס וללבוש מאי כבוד שבת איכא, ואינו נכון דגבי כיבוס שלבש אותו בחמישי ודאי ליכא כבוד שבת שהוא מתלכלך קודם אבל בגלוח ודאי כבוד שבת איכא כשהוא מגלח בחמישי, ועוד יגלח ביום שישי שהוא ודאי מפני כבוד השבת, דהא ודאי חמישי דהכא לאו דוקא כי ההוא דתשעה באב דהוי דוקא דהתם הוא משום דיום שישי תשעה באב.

ובתוספות פירשו דודאי אם חל הרגל יום א' אסור לגלח במועד דברי הכל דהא היה לו פנאי בחמישי ובשישי, והכא שלימות משמרת דאמרינן לא שלימות ממש אלא כדשלמה לענין איסור לגלח, ודאמרינן דשלימא משמרתו ערב הרגל כגון שהיה ערב הרגל יום ה' דקיי"ל בחמישי מותרין, ודאמרינן דשלמה לה ברגל כגון שהיה הרגל יום חמישי ממש ולא היה לו פנאי באותו שבוע כלל לגלח, וא"ת ואלבא דתנא דידן נהי דסבר דלא חשיב דשלימא משמרתו מפני שיש לו חלק באמורי הרגלים ולחם הפנים מ"מ הרי הרגל ביום חמישי והוי יום שישי חולו של מועד והוא מותר לגלח בו, דאי משום מועד אנוס הוא, ואי משום משמרה הא אמרינן דבחמישי מותרין מפני כבוד השבת וכש"כ בשישי כדאמרן, וי"ל דאין הכי נמי ומשום היתר יום אחד לא מצי למיתנייה בהדי אידך דקתני שמגלחין בכל המועד.

דתניא תכפוהו אביליו. פי' שבאו עליו אבליות רצופין עד שנתנוול, הכביד שערו מיקל בתער כו', וקס"ד דבתער ובמים כדרבו אמרינן, ופרקינן דהיה ע"י שינוי כדאמר רב חסדא שמגלח ראשו בתער שאינו דרך נוי ומכבס כסותו במים צוננין ולא בנתר ולא בחול, וכי אמרינן באידך שיצא מבית האסורין וחביריו ותכפוהו אביליו היינו שהן מותרין כדרכן בלא שינוי.

וכיון דקתני מכבס שמעינן דאפי' בתוך ז' מיירי, דהא איסור תכבוסת מאבלות שבעה היא ואין אבלות שלשים אלא תספורת וגיהוץ ונישואין וכניסת משתה.

בתחלה ומש"ה חכמים לא קבעו סברתם דולא להקל ולא להחמיר כי אם בתחלה משום דמשנזקק לטומאה ס"ל דרואין אף להחמיר אך תנא דברייתא הביא מחלוקת והוא דר"י מודה לר"מ דאף משנזקק לטומאה אין רואין דלמא יצערנו אלא שחולק עם ר"מ במאי דאמר רואין להקל ואיהו קאמר לא להקל ולא להחמיר. ועל זה בא רבי וקבע סברתו עליה דברייתא דגם איהו ס"ל דאף לאחר שנזקק לטומאה לא שייך דלמא יצערנו אלא דנראו לו דבריו בזה ולא נראו לו דבריו בזה. וכל דברי רבא דקאמר בהא פליגי ובהא לא פליגי לא שייכי אלא עלה דברייתא דקא סבר דאף משנזקק לטומאה איכא למיחש דלמא יצערנו או משום צוותא דעלמא או משום צוותא דאשתו. אבל לחכמים דמתני' לא שייך זה כלל דאינהו סברי דליכא צער אלא בתחלה דוקא קודם שנזקק אבל משנזקק דכבר הוא טמא רואין וכ"ש במוחלט דרואין אולי יטהרנו וצוותא דעלמא וצוותא דאשתו לא ס"ל כלל. ופסק רבינו כחכמים אי משום דהיא סתם מתני' ואי משום דהמשניות דנגעים בשיטתייהו אזלי וכמו שכתבנו וזה נ"ל שהוא פשוט בדעת רבינו ז"ל והנה אמת נכון הדבר. ואין מי שיעמוד אצלי בזה אלא דברי רבינו שבפירוש המשנה בפ"ק דמ"ק שכתב ומחלוקתם הוא בראיתו בהסגר שני וכו' דמשמע דס"ל דהמשנה והברייתא בחדא גוונא קא מיירי וזה הפך מ"ש והפך ג"כ ממ"ש ה"ה ומרן. אבל נ"ל שאין זה מהקושי לפי שמצינו במקומות רבים שרבינו בחיבורו כתב הפך ממ"ש בפירוש המשניות, והטעם שרבינו בתחלה עשה פירוש המשניות ואח"כ עשה החיבור הגדול והעמיק בו וביירר אוכל מתוך פסולת וגם זה כאחד מהם. סוף דבר שדברי רבינו אינם מתיישבים כי אם על פי מה שכתבנו:

הלכה יט

יט] וכולן שהיה להם פנאי לגלח קודם המועד ולא גלחו אסורים אבל הנזיר והמצורע שהגיע זמן תגלחתם בין בתוך המועד בין קודם הרגל אע"פ שהיה להם פנאי מותרים לגלח במועד שלא ישהו קרבנותיהם וכל היוצא מטומאתו לטהרתו מותר לגלח במועד. כל זה מתבאר במתני' פ' ואלו מגלחין דתנן והנזיר והמצורע העולה מטומאתו לטהרתו כך היא גירסת הר"ן ז"ל. ופ"י והנזיר שהשלים נזירותו בחוה"מ ומצורע העולה מטומאתו לטהרתו דכתיב ביום השמיני יגלח את כל שערו וכשהגיע שביעי שלו בחוה"מ מותר בתספורת ולא גזרינן דלמא אתי לשהויי קרבנותיו עד הרגל שהוא בטל ממלאכה ע"כ. וכן הוא בפירוש שבהלכות הר"ף אלא שטעם זה שהזכיר הר"ן דלא גזרינן דלמא אתי לשהויי קרבנותיו לא הזכירו רש"י. אך ה"ה בפרקין הביא גירסא זו בשם רש"י וסיים ולא גזרינן שמא ישהו קרבנותיו. והוצרכו לטעם זה לפי שהוקשה להם דמאי אצטרך מתני' לאשמעינן דנזיר ומצורע מגלחין במועד דהשתא הבא ממדינת הים שהוא דבר הרשות כיון שלא היה לו פנאי לגלח קודם הרגל הותר לו הגילוח במועד נזיר ומצורע שהתגלחת היתה נמנעת להם מקודם ועכשיו בא זמנה ואיכא מצוה מיבעיא דשרי. וכ"ת דאיצטרך לאשמעינן אפילו היכא דהיה יכול לגלח קודם. הא ליתא דהא בגמרא נסתפקו בזה (דף י"ז א) ופשוטה מברייתא משמע דמתני' ליכא לאוכוחי כלל. ומש"ה הוצרכו לומר דאיצטרך משום דסד"א דהני נזיר ומצורע אף שלא היה להם פנאי מקודם דניגזור עליהם שלא יסתפרו במועד דלמא יבאו להשהות קרבנותם עד הרגל קמ"ל דלא גזרינן. והרב בעל ז"ל הבין דברי רש"י שכתב ולא גזרינן שמא ישהו קרבנותיו וכתב וז"ל כלומר ולא גזרינן כשחל שביעי שלו במועד שיהא אסור לגלח משום דלמא יהא לו פנאי לגלח קודם המועד וישהה עד המועד דלהא לא גזרינן משום דשמא ישהה קרבנותיו. זה נ"ל ליישב הלשון ומ"מ אינו נאות ואינו מיושב ע"כ:

ולא ידעתי למה לא נחה דעתו בזה שטעם זה מוכרחין אנו לאומרו לכל הגירסאות. ואף לגירסת רבינו דגריס והעולה מטומאתו מ"מ קשה דנזיר ומצורע אמאי איצטרך למיתני דהשתא שאר הטמאים שהיו יכולים לגלח קודם הרגל וליכא השתא מצוה בהתגלחתם אמרינן דמגלחין במועד משום דאין הטמא מתקשט קודם הרגל נזיר ומצורע מיבעיא. אלא ודאי ע"כ אית לן למימר כמ"ש רש"י והר"ן דהוה ס"ד דהני אף שהגיע זמנם במועד דניגזור עליהם שלא יגלחו משום דלמא יהיה להם פנאי לגלח קודם הרגל ואתי לשהויי:

ועוד אני תמה על הרב ז"ל שדברי רש"י הללו הם גמרא ערוכה שם (בדף י"ד א) דאמרינן התם מצורע מהו שינהוג צרעתו ברגל אמר אביי ת"ש והנזיר והמצורע העולה מטומאתו הא בימי טומאתו נהיג ותידצו לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא בימי טומאתו דלא נהיג אבל לטהרתו ניגזור שמא ישהו קרבנותיו קמ"ל ע"כ. הרי לך בפירוש הטעם שכתבו רש"י והר"ן. הן אמת דראיתי לרש"י שם שכתב וז"ל ניגזור שלא יהא מגלח במועד דכיון דגלח צריך להביא קרבן ושמא משהה קרבנותיו עד י"ט האחרון ומקריבו ואסור להקריב קרבנות יחיד ביר"ט ע"כ. ולפי זה מ"ש רש"י במתני' דלא גזרינן דלמא אתי לשהויי אין הכונה כמו שהבין הרב בעל ז"ל אלא כמ"ש רש"י כאן דהכונה היא שמא ישהו הקרבן לי"ט האחרון אלא שהרב ז"ל לא השגיח בסוגיא זו ונמשך אחר דברי הר"ן שכתב שהוא בטל ממלאכה ומש"ה כתב דהכונה היא דלמא יהיה לו פנאי לגלח קודם המועד:

והנראה אצלי שהרב ז"ל גם בדברי הר"ן ז"ל לא השגיח ולא ראה אלא דברי רש"י שכתב ולא גזרינן שמא ישהו קרבנותיו וסבור הרב דמה שכתב שמא הוא טעם למה שכתב ולא גזרינן כלומר דהגזרה היא שמא יהיה לו פנאי לגלח קודם המועד וישהה עד המועד. ועל זה כתב דלא גזרינן משום דשמא ישהו קרבנותיו ועל זה כתב דאינו נאות. והדין עמו דודאי הלשון אינו מיושב כלל דלא שייך שמא בזה דהא דאי ששהו קרבנותיו. אך כפי דברי הר"ן הדברים הם כפשוטן דמ"ש שמא ישהו קרבנותיו היא הגזרה עצמה כלומר דהחששא היא שמא יהיה לו פנאי לגלח קודם המועד ולא יגלח מקודם כדי לשהות קרבנותיו ברגל שהוא בטל ממלאכה. ומה שלא אמרו הטעם בקיצור דהיינו דס"ד דלמא יהיה לו פנאי לגלח ולא יגלח עד המועד. הא לא קשיא כלל משום דמתני' איירי בשלא היה לו פנאי דהכי מוקמי לה שחל שביעי שלו במועד. וא"כ מהיכא תיתי שניגזור דהא גבי מנודה ומי שנשאל לחכם לא גזרי היכא דלא היה להם פנאי אטו היכא דהיה להם פנאי ומהיכא תיתי שניגזור גבי נזיר ומצורע דמסתמא היכא דיש להם פנאי עושים מצותן בזמנה המצורע כדי ליטהר מקצת טומאות וכן הנזיר תיכף שמביא קרבנותיו מגלח עצמו כדי לשתות יין וא"כ פשיטא דאין לחוש. לזה הוצרכו לומר דהחששא היא שלא יגלח קודם המועד כדי לשהות הקרבנות במועד שהוא בטל ממלאכה. ולדברי רש"י ז"ל הדברים הם כפשוטן דהיינו עולה על הדעת שלא יגלח במועד שמא יבא לשהות הקרבנות עד י"ט האחרון:

וא"ת לפי הס"ד של הגמרא דלא התירו במתני' לנזיר ולמצורע אלא דוקא היכא שלא היה להם פנאי לגלח קודם המועד שלא עלו מטומאתם עד הרגל. א"כ מהיכא תיתי שניגזור דלמא יהיה לו פנאי ולא יגלח והלא לזה לא הותר לגלח במועד. ז"ל דזה יעשה חלוקה אחת כדי לשהות קרבנותיו והוא שהדבר ידוע דתגלחת זו של מצורע שהיתה אחריה קרבנות כבר קדמה תגלחת אחרת ביום שנרפא נגע הצרעת מן הצרוע ואחרי כן סופר שבעה ימים ומגלח תגלחת שניה וכמו שנתבאר כל זה בדברי רבינו ריש פ"א מהל' טומאת צרעת יע"ש. וכל שלא גלח תגלחת ראשונה אינו יכול לגלח תגלחת שניה אלא צריך שאחר תגלחת ראשונה ישהה שבעה ימים ויגלח תגלחת שניה וכמו שכתב רבינו באותו פרק דין ג' ואם שייך שתי שערות בתגלחת ראשונה וגלחן בשניה לא עלתה לו אלא תגלחת אחת בלבד והרי היא ראשונה. וכתב הר"ש בפ"ד ממסכת נגעים וסופר שבעה ומגלח

תרומת הדשן סימן פו

4

שאלה: מי שהמיר דתו, ובא ליטהר במועד, שרי לגלחו כדי לטובלו ולהכניסו לדת אמת או לאו?
 תשובה: יראה דשרי, דכיון דנהגינן לגלח בעלי תשובה כאלו עפ"י דברי ר' משה הדרשן, כדפירש"י בפ' בהעלותך שנתן טעם
 להתגלח הלויים, לפי שהיו כפרה על בכורי ישראל שחטאו בע"ז. וע"ז קרוי מת ומת איתקש למצורע והמצורע טעון תגלחת.
 וא"כ דמי להא דתנן פ' אלו מגלחין / מו"ק י"ז ע"ב, הנזיר והמצורע והעולה מטומאתו לטהרתו מותרין לגלח במועד. ותניא עלה
 בגמ' דנזיר ומצורע אפי' היה להן פנאי לגלח קודם המועד מותרין לגלח במועד, כדי שלא יהו קרבניהם. ובעלי תשובה נמי
 נראה להתיר כדי שלא יהו כמה מצות, שהרי אין מצרפין אותו לכל דבר שבקדושה עד שיגלח ויטבול. ואע"ג דוודאי אינו
 מעכב, מ"מ מנהג אבותינו תורה היא, וכדאסמכינן אקרא ודחינן גילוח דרבנן מקמיה. ותו דאשירי פסק כלישנא בתרא דקטן
 שנולד אפי' קודם המועד דשרי לגלח במועד, משום דגזירת חכמים שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול לא שייכי בקטן. ונראה דהבא
 לטהר כה"ג לא שייכי הגזירה כולי האי.

רש"י במדבר פרשת בהעלותך פרק ח

פרשת בהעלותך

5

- (ב) בהעלתך - למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה חיך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות: בהעלתך - על שם שהלהב עולה, כתוב בהדלקתן לשון עליה, שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה. ועוד דרשו רבותינו, מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב: אל מול פני המנורה - אל מול נר אמצעי שאינו בקנים, אלא בגוף של מנורה: יאירו שבעת הנרות - ששה שעל ששת הקנים, שלשה המזרחיים פונים למול האמצעי, הפתילות שבהן, וכן שלשה המערביים ראשי הפתילות למול האמצעי. ולמה, כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך: (ג) ויעש כן אהרן - להגיד שבחו של אהרן שלא שינה: (ד) וזה מעשה המנורה - שהראהו הקב"ה באצבע לפי שנתקשה בה, לכך נאמר וזה: מקשה - בטד"ץ בלע"ז [עשוי בהכאה] לשון דא לדא נקשן (דניאל ה, 1). עשת של ככר זהב היתה, ומקיש בקורנס וחותרך בכשיל לפשט אבריה כתקונן, ולא נעשית אברים אברים ע"י חבור: עד ירכה עד פרח - ירכה היא השידה שעל הרגלים, חלול כדרך מנורות כסף שלפני השרים: עד ירכה עד פרח - כלומר גופה של מנורה כולה וכל התלוי בה: עד ירכה - שהוא אבר גדול: עד פרח - שהוא מעשה דק; שבה הכל מקשה. ודרך עד לשמש בלשון זה, כמו (שופטים טו, ה) מגדיש ועד קמה ועד כרם זית: כמראה אשר הראה וגו' - כתבנית אשר הראהו בהר, כמו שנאמר (שמות כה, מ) וראה ועשה בתבניתם וגו': כן עשה את המנורה - מי שעשאה ומדרש אגדה ע"י הקב"ה נעשית מאליה: (ו) קח את הלויים - קחם בדברים, אשריכם שתזכו להיות שמשים למקום: (ז) הזה עליהם מי חטאת - של אפר הפרה מפני טמאים מתים שבהם: והעבירו תער - מצאתי בדברי רבי משה הדרשן, לפי שנתנו כפרה על הבכורות שעבדו עבודה זרה והיא קרויה זבחי מתים, והמצורע קרוי מת, הזקיקם תגלחת כמצורעים: (ח) ולקחו פר בן בקר - והוא עולה, כמו שנאמר (פסוק יב) ועשה את האחד עולה, והוא קרבן צבור בעבודה זרה: ופר שני - מה תלמוד לומר שני, לומר לך, מה עולה לא נאכלת, אף חטאת לא נאכלת. ובזו יש סמך לדבריו בתורת כהנים. ואומר אני שהוראת שעה היתה, ששעיר היה להם להביא לחטאת עבודה זרה עם פר העולה: (ט) והקהלת את כל עדת - לפי שהלויים נתנים קרבן כפרה תחתיהם, יבואו ויעמדו על קרבנם ויסמכו את ידיהם עליהם: (יא) והניף אהרן את הלויים תנופה - כדרך שאשם מצורע טעון תנופה חי. שלש תנופות נאמרו בפרשה זו, הראשונה לבני קהת, לכך נאמר במ ויהיו לעבוד את עבודת ה', לפי שעבודת קדש הקדשים עליהם הארון והשלחן וגו'. השניה לבני גרשון, לכך נאמר במ תנופה לה', שאף עליהם היתה עבודת הקודש יריעות וקרסים הנראים בבית קדש הקדשים, והשלישית לבני מררי: (יז) כי לי כל בכור - שלי היו הבכורות בקו הדין, שהגנתי עליהם בין בכורי מצרים ולקחתי אותם לי עד שטעו בעגל, ועכשיו ואקח את הלויים: (יט) ואתנה וגו' - חמשה פעמים נאמר בני ישראל במקרא זה, להודיע חבתן שנכפלו אזכרותיהן במקרא אחד כמנין חמשה חומשי תורה, וכך ראיתי בבראשית רבה: ולא יהיה בבני ישראל נגף - שלא יצטרכו לגשת אל הקדש, שאם יגשו יהיה נגף: (כ) ויעש משה ואהרן וכל עדת וגו' - משה העמידן ואהרן הניפן וישראל סמכו את ידיהם: (כב) כאשר צוה ה' וגו' כן עשו - להגיד שבח העושין והנעשה בהן, שאחד מהן לא עכב: (כד) זאת אשר ללויים - שנים פוסלים בהם, ואין המומים פוסלים בהם: מבן חמש ועשרים - ובמקום אחר אומר (במדבר ד, ג) מבן שלשים שנה, הא כיצד, מבן כ"ה בא ללמוד הלכות עבודה ולומד חמש שנים, ובן שלשים עובד, מכאן לתלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו בחמש שנים, ששוב אינו רואה: (כה) ולא יעבוד עוד - עבודת משא בכתף, אבל חוזר הוא לנעילת שערים ולשיר ולטעון עגלות, וזהו ושרת את אחיו עם אחוהי, כתרנומו: (כו) לשמר משמרת - לחנות סביב לאהל, ולהקים ולהוריד בשעת המסעות:

רא"ש מסכת מועד קטן פרק ג

6

סימן א

א ואלו מגלחין במועד הבא ממדינת הים ומבית השביה והיוצא מבית האסורין [דף יד ע"א] יומנודה שהתירו לו חכמים את נידויו ומי שנשאל לחכמים והותר והנזיר והמצורע והעולה מטומאתו לטהרתו: ירושלמי הוינא סברא למימר שהיה חבוש אצל הנכרי אבל אם היה חבוש אצל ישראל ולא כלום כלומר אינו אנוס כי יניחוהו לגלח בבית האסורין הדר אמרן אפילו חבוש אצל ישראל שאין ערב לאדם לגלח בבית האסורים. והמנודה שהתירו לו חכמים במה אנו קיימין אם בשהתירו לו קודם הרגל יגלח ואי בשלא התירו לו קודם הרגל לא יגלח כלומר אל יגלח ברגל דלאו אנוס הוא דהוה לו לפייס את בעל דינו כדי שיתירו לו אלא במה אנו קיימין כשהתירו לו קודם הרגל וכל שלשים שלו ברגל שאינו נדוי פחות משלשים יום וכן מי שנשאל לחכמים והותר במה אנו קיימין אי בשנשאל קודם לרגל יגלח אם בשלא נשאל קודם הרגל אל יגלח כלומר אל יגלח ברגל דלאו אנוס דהיה לו לשאול על נדרו קודם הרגל אלא אנו קיימין כשנשאל קודם הרגל ולא מצא פתח לנדרו עד שבא זקן אחד מזקני גליל ולפי הירושלמי מאן דאית ליה פותחין בחרטה פירוש בחרטה כל דהו ואין צריך למצוא פתח וטעם לעקור את הנדר מעיקרו. אסור לגלח במועד כיון דהיה יכול לישאל קודם לרגל ואע"ג דאיכא למימר היה בדעתו להשלים נדרו ונמלך ברגל והתירו לא חשיב זה אונס ורש"י לא פי' כן: גמ' ושאר כל אדם מ"ט אסורין כדי שלא יכנסו לרגל כשהן מנוולין::

הבא ממדינת הים (ב) מתני' דלא כר"י דתניא ר' יהודה אומר הבא ממדינת הים לא יגלח מפני שיצא שלא ברשות אמר רבא לשוט דברי הכל אסור לגלח. למזונות דברי הכל מותר כי פליגי להרוחה רבי יהודה מדמה לה ללשוט ורבנן מדמו לה למזונות וק"ל כרבנן והראב"ד ז"ל פירש (ב) דפלוגתא דר' יהודה ורבנן איירי ביוצא חוצה לארץ והכי מוכח בירושלמי דגרסינן התם רבי יהודה כדעתיה אסור לפרש בים הגדול (ב) מעתה כיון שיצא חוצה לארץ יהא אסור לגלח (ב) הואיל ויצא שלא ברצון חכמים כהדא חד כהן אתא לגביה דרבי חנינא אמר ליה מה אני לילך לצור לחלוץ או לייבם (ב) ואסור ליה ומסתבר כהאי פירושא דלא קרי ר' יהודה שלא ברשות היוצא להרוחה שכן הוא דרך כל התגרים ועוד גרסינן בגמרא אלא למזונות הא אמרת דברי הכל מותר והיאך סליק אדעתיה דרבי יהודה קרי למזונות שלא ברשות אבל לפי הירושלמי ניחא דאף למזונות לצאת לחוצה לארץ ס"ד דחשיב ר' יהודה שלא ברשות:

סימן ב

ב אמר שמואל קטן הנוול במועד מותר לגלחו במועד שאין לך בית האסורין גדול מזה במועד אין מעיקרא לא [דף יד ע"ב] אמרימר ואיתימא רב ששת בריה דרב אידי מתני הכי אמר שמואל קטן מותר לגלחו במועד לא שנא נולד במועד ולא שנא נולד מעיקרא ואע"ג דלישנא קמא סתמא דהש"ס קאמר נראה לי דהלכתא כלישנא בתרא (ב) דלא שייך בהאי גילוח שלא יכנס מנוול לרגל:

סימן ג

ג אבל אינו נוהג אבילות במועד שנאמר ושמתח בחגך אי אבילות דמעיקרא אתי עשה דרבים ודחי עשה דיחיד ואי אבילות דהשתא לא אתי עשה דיחיד ודחי עשה דרבים הרב אלפס (ב) הקשה בברכות (דף יא ב) דמשמע הכא דאיכא חיובא דאורייתא בתר דנפק ליה יומא קמא דהוה יום המיתה מדקרי ליה עשה דיחיד וקשה דכולהו תנאי סבירא להו אנינות לילה דרבנן לבד מר' יהודה דאמר בפרק טבול יום (דף ק ב) הן היום הקריבו את חטאתם אני היום אסור ובלילה מותר ולדורות בין ביום ובין בלילה אסור דברי ר' יהודה ורבי שמעון אומר אנינות לילה אינו מדברי תורה אלא מדברי סופרים ואמר' נמי התם (דף ק א) וסבר רבי אנינות לילה מדאורייתא והתניא הן היום הקריבו את חטאתם אני היום אסור ולילה מותר ולדורות בין ביום ובין בלילה אסור דברי ר' יהודה רבי אומר אנינות לילה אינו מדברי תורה אלא מדברי סופרים לעולם דרבנן הוא וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר מבשל תורה ואמרין נמי בפסחים (דף צא ב) אונן טובל ואוכל פסחו בערב קסבר אנינות לילה דרבנן וגבי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת מכל הלין שמעינן דאנינות לילה דרבנן והא דמשמע הכא דאיכא עשה דאורייתא בתר יומא קמא תירץ הרב אלפסי ז"ל דהכי קאמר אבל אינו נוהג אבילות במועד לדברי הכל ואפילו למ"ד יום ראשון תפיס לילו מדאורייתא דאי אבילות דמעיקרא (לא) אתי עשה דרבים ודחי עשה דיחיד ואי אבילות דהשתא לא אתי עשה דיחיד ודחי עשה דרבים ואינו נראה להראב"ד ז"ל לפרש סתמא דהש"ס דלא כהלכתא ופירש הוא דהא דקאמר הכא דאיכא עשה דאורייתא באבילות דמעיקרא באבילות דשלשים יום דהיינו גיהוץ ותספורת דגמרי' (לקמן דף יט ב) פרע פרע מניזר דכתיב בבני אהרן ראשיכם אל תפרעו ובגדיכם לא תפרומו ולא תמותו הא אחר שלא פרע ולא פרס חייב מיתה וגמרינן האי פרע מניזר דכתיב ביה גדל פרע דהוי שלשים יום ואיתקש אבילות דבגדים לאבילות דתגלחת דכתיב ראשיכם ובגדיכם היינו שאין מתאחה עד שלשים יום ונהי דבאבילות שבעה ליכא עשה דאורייתא אלא חד יומא דכתיב הן היום הקריבו את חטאתם ודרשינן בזבחים (דף ק ב) היום אסור והלילה מותר וכתוב נמי ואחריתה כיום מר אבל באבילות דגיהוץ ותגלחת הוי ל' יום כדאמרין וכתוב נמי ביובא (שמואל ב יד) בענין האשה התקועית לבשי בגדי אבל כאשר זה ימים רבים מתאבלת על מת אלמא אשכחן בגיהוץ טפי מחד יומא וכה"ג הוא דאמרין הכא אי אבילות דמעיקרא כגון שבעה ימים קודם הרגל ואע"ג דאיכא עשה דיחיד כל שלשים יום בגיהוץ ותספורת אתי עשה דרבים ודחי ליה ומבטל ליה לגמרי וכו' אבילות ז' דאפילו עשה דיחיד ליכא דאתי עשה דרבים ודחי ליה לאיסורא דרבנן ואין נראה לרבינו מאיר ז"ל להק פירושא שפירש דאבל שלא פרע ושלא פרס חייב מיתה מדאורייתא דא"כ ליחשביה בהדי הנך דבמיתה בפרק אלו הן הנשרפין (דף פג א) ודוחק הוא לומר דתנא ושייר דהא אלו תנן ובפרק קמא דקידושין (דף טז ב) פריך תנא תני אלו ואת אמרת תנא ושייר אלא ודאי אינו במיתה מדאורייתא ואע"ג דאמר מר תחליפא אמר שמואל אבל שלא פרע ושלא פרס חייב מיתה (לקמן דף כד א) אינו אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא ומיתה מדבריהם קאמר כדאמר (לקמן דף יז ב) (נדרים דף ז ב) כ"מ שנתנו חכמים עיניהם או מיתה או עוני ומיתה מדבריהם אתיא מפורץ גדר ישכנו נחש (ע"ז דף כז ב) וגם נראה דעיקר מיתה דקרא לגופיה אתא וכן הוא נדרש לא תפרומו ולא תמותו הא אם תפרעו ותפרמו ותעברו עבירה תמותו ומכלל לאו אתה שומע הן כי היכי דדרשינן (סנהדרין דף פג ב) יין ושכר אל תשת ולא תמותו ואם תשתו תמותו והא דדרשינן הא אחר שלא עשה כן ימות אסמכתא בעלמא הוא ולא דרשינן מקרא לאחר כל כמה דאיכא למידרשיה לגופיה והא דדרשינן (שם דף פד א) ומן המקדש לא יצא ולא יחלל הא אחר שלא יצא חלל התם משום דלא אפשר למידרשיה לגופיה הא אם יצא חלל דאם יצא מבית המקדש ולא עשה עבודה מאי חילול שייך ביה הוי לדעת הרב אלפס ולדעת מקצת הגאונים דאבילות יום ראשון הוי דאורייתא אבל ר"י פירש דליכא אבילות כלל מדאורייתא ואע"ג דאנינות יום ראשון מן התורה אנינות לחוד ואבילות

שולחן ערוך אורח חיים הלכות חול המועד סימן תקלא

7

גילוח בחול המועד, ובו ח' סעיפים.

סעיף א

(א) <א> מצוה לגלח (ב) בערב י"ט.

סעיף ב

* (ג) אין מגלחין במועד, (ד) <ב> אפילו אם גילח קודם מועד.

סעיף ג

(ה) אפילו אם היה ב' אנוס ומפני כך לא גילח בעי"ט, אינו מגלח במועד; (ו) והוא הדין למי שהיה חולה <ג> ונתרפא במועד.

סעיף ד

* ואלו מגלחין במועד; מי שיצא מבית השביה (ז) <ד> ולא היה לו פנאי לגלח קודם המועד, (ח) ומי שיצא מבית האסורים ואפילו היה חבוש (ט) ג' ביד ישראל שהיו מניחין לו לגלח, <ה>. {א} וכן המנודה (י) שהתירו לו ברגל, וכן ה' מי שנדר שלא לגלח (יא) ונשאל על נדרו ברגל, וכן (יב) הבא ב' ממדינת [ה] הים (יג) בחול המועד, או שבא בערב הרגל ולא היה שהות ביום לגלח, (יד) והוא שלא יצא מארץ ישראל לחוצה לארץ ז' לטייל.

סעיף ה

אע"פ שהתירו להסתפר, לא יסתפר ברשות הרבים אלא בצנעה.

סעיף ו

(טו) ת [ז] <ו> קטן מותר לגלח במועד, (טז) אפילו נולד קודם הרגל; (ואפילו ט בפרהסיא (יז) שרי) (וכן משמע ממדכי).

סעיף ז

י [ז] אבל א) שחל שביעי שלו (יח) בשבת ערב הרגל, מותר לגלח בחול המועד. הגה: מי שהמיר לדת כותי וחזר בתשובה, (יט) יא <ז> ודרכו לגלח, (כ) מותר לגלח במועד (תה"ד סי' פ"ז/פ"ח).

סעיף ח

* יב כל אדם מותר (כא) ליטול שפה בחול המועד. הגה: אפילו בפרהסיא; ומותר לחוף ולסרוק ראש במועד, אע"פ שמסיר שער, ואין בזה משום (כב) גילוח (מדרכי ריש מ"ק).